

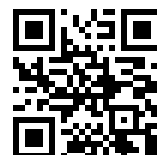

Cseri Kinga: Találkozások dialógusa; **Surányi László:** Szenvedés és szeretet – A fenomenológia szubjektív fordulatáról; **Magyar Miklós:** Guillaume Apollinaire: A Mirabeau-híd. Fordítások és ferdítések; **Radnai István, Bíró József, Kerék Imre, Papp Attila, Szabó Dárió, Vasas Tamás, Angyal-Cseke Csaba, Vermes Nikolett, Szentirmai Mária, Dankó Tímea, Kustos Júlia, Kovács Donát, Lauer Gábor, Nádasdy Ádám** versei; **Czilczér Olga, Jánoki-Kis Viktória, Janáky Marianna, Vass Norbert, Csuday Csaba** prózája; Kritikák Babarczy Eszter (**Neichl Nóra**), Fekete Vince (**Kovács Krisztina**), Schein Gábor (**Ternovác Dániel**) és Sári László (**Papp Máté**) kötetéről

TEKINTSE MEG A MŰHELY ÚJ LOGÓJÁNAK ANIMÁCIÓJÁT A FOLYÓIRAT HONLAPJÁN: WWW.GYORIMUHELY.HU

AZ ÚJ CÍMFORMÁT, LOGÓT ÉS A HOZZÁJUK KAPCSOLÓDÓ ANIMÁCIÓT FARKAS GERGŐ TAMÁS TERVEZTE.

Kulturális folyóirat
Megjelenik kéthavonta
2020. XLIII. évfolyam, 4. szám

Kiadja:
a Műhely Folyóiratkiadó Nonprofit
Korlátolt Felelősségű Társaság.

A kiadásért felel:
Horváth Nóra ügyvezető.

Szerkesztőség:
9022 Győr, Rákóczi u. 1.
Levél cím: 9002 Győr, Pf. 45.
Tel.: 96/326-845
E-mail: szerkesztoseg@gyorimuhely.hu
Honlap: www.gyorimuhely.hu
Facebook:
https://hu-hu.facebook.com/muhely_folyoirat/

Főszerkesztő:
HORVÁTH NÓRA

Szerkesztők:
SZARVAS MELINDA
(vers és próza)

HORVÁTH-MÁRJÁNOVICS DIÁNA
(kritika)

KURCSIS LÁSZLÓ
(kiadványszerkesztő grafikus)

TAKÁCS NÁNDOR
(szerkesztő)

Szerkesztőségi titkár:
SZIKONYA GABRIELLA

Korrektor:
CSISZÁR LÁSZLÓ

Tördelés:
VISIONEXT Vizuális Stúdió, Győr

Nyomás, kötés:
PALATIA Nyomda és Kiadó Kft., Győr
Felelős nyomdavezető:
Radek József ügyvezető igazgató

A Műhelyt Budapesten és vidéken
terjeszti a Magyar Lapterjesztő Rt. és
a Könyvtárellátó Kht.
Előfizetésben terjeszti a
Magyar Posta Zrt.
Üzleti Ügyfelek Üzletág, Központi
Előfizetési és Áruszállásment
Csoport, 1900 Budapest.

Előfizethető az ország bármely
postáján, a hírlapot kézbesítőknél,
valamint e-mailen:
hirlapelofizetes@posta.hu.

A befizetéseknek kérjük minden
esetben feltüntetni:
Műhely c. folyóirat.
Előfizetési díj 2020. évre: 2400 Ft
Folyóiratunk megrendelhető
a szerkesztőség címén is!

Index: 25975 HU ISSN0138-922 X.

Köszönet Hegedűs 2 Lászlónak
a grafikáiért!

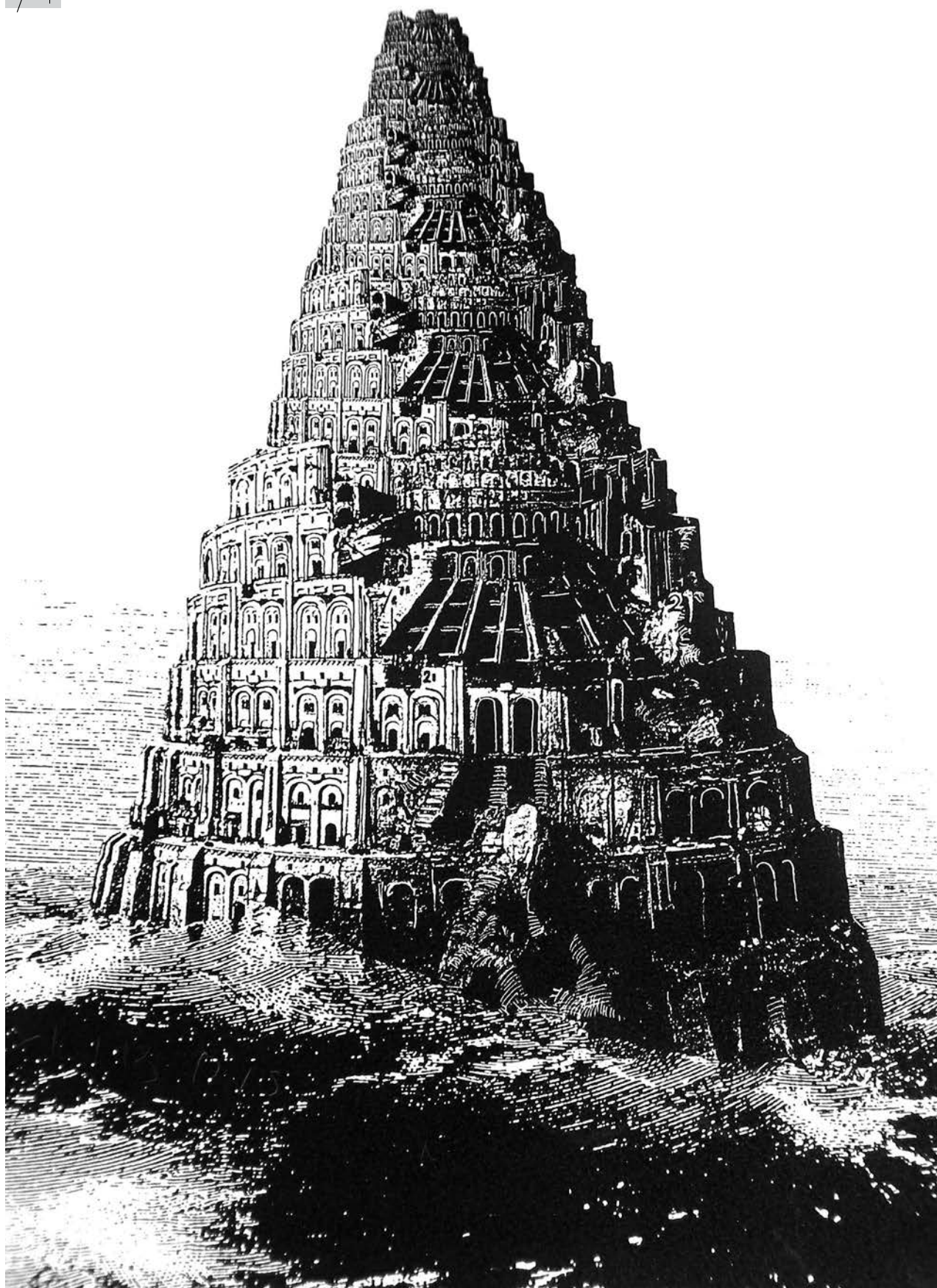
Mikor André Aciman világhírű író a tavasz folyamán megírta *Who Will We Be This Time Next Year?* (*Kik leszünk jövő ilyenkor?*) című cikkét, és megemlítette, hogy még legalább húsz évig érezni fogjuk a járvány pszichológiai utóhatásait, komoly ellenvéleményekbe ütközött. Miért olyan pesszimista? Miért ne élhetnénk tovább úgy, ahogy eddig? Miért veszi el az emberek kedvét? – kérdezték sokan. Pedig valós félelmekről írt, a saját félelméről. S ha valamit, az egyén saját félelmeit nem lenne szabad legyintve ignorálnunk. Nehezebb, de helyesebb az okokat keresni. A negatív tapasztalatok nem törölődnek ki oly hamar az ember emlékezetéből, rutinná vált óvintézkedéseink emlékei beleivódnak a testünkbe. Ösztönösen hátralépni, visszafordulni, nem bemenni, kikerülni, elkerülni stb. Az izmok emlékezni fognak.

Emberek milliói számára lehetetlenné válik a kommunikáció. Mit tegyen, aki szájáról olvas(na)? És mit tehet az, aki az arc érzelmeiből olvasna? Jobb megfigyelőkké is válhatunk, hogy ne kelljen az örök félreértéstől tartanunk. Schleiermacher szerint a félreértés soha nem fog véglegesen feloldódni; még optimális körülmények között sem – tehetnénk hozzá. Jelen számunkban Cseri Kinga a hermeneutika filozófiai hagyományát megidéző tanulmánya a „személyességgnek, a találkozásnak, a Másik megértésének összetartozó létidimenziójára” reflektál (7.), Surányi László pedig Michel Henry francia fenomenológus életművének szeretetre és szenvedésre vonatkozó gondolatait nyitja meg a magyar olvasók előtt. Ha nemcsak a sorokat olvassuk, de közöttük is, meglepő aktualitásokra bukkanhatunk.

A Műhely-rovatban Nádasdy Ádám bravúros zsenialitással idézi meg az előtte szólók (Terék Anna és Géczi János), de elsősorban a rovatnyitó Vilmányi László szellemi aurájának feltájtait, miközben önreflexiója is végtelen asszociációs láncot indíthat el.

Fogadják szeretettel a gazdag vers- és prózaanyagot, illetve a kritikákat, Hegedűs 2 László játékosan kétértelmű grafikáival!

Horváth Nóra
főszerkesztő

Tartalom

SZÓ – KÉP – KÉPZE(LE)T – HEGEDŰS 2 LÁSZLÓ	5
A KÉPEK JEGYZÉKE	6
CSERI KINGA: Találkozások dialógusa	7
SURÁNYI LÁSZLÓ: Szenvedés és szeretet – A fenomenológia szubjektív fordulatáról.....	11
•	
MAGYAR MIKLÓS: Guillaume Apollinaire: A Mirabeau-híd. Fordítások és ferdítések	18
RADNAI ISTVÁN: Guillaume-ciklus: Guillaume	22
	Ellentétek.....
	23
	Panasz.....
	23
	Parafrázis húszhúsz
	24
BÍRÓ JÓZSEF: Nagy ember kis aktatáskával	
	(sallangokat nélkülöző emlékezés Bertók László költőre).....
	25
KERÉK IMRE: Bertók László sírjánál	26
PAPP ATTILA: Utánad	27
	Felkavaró tartalom
	27
	Így vigyen el.....
	28
	Polarizáció.....
	28
SZABÓ DÁRIÓ: Palackposta.....	29
	Szó, táj, ék.....
	29
	a tehát meghal, descartes kirepülne – vers a módszerről
	30
VASAS TAMÁS: Veni sancte kiddusokra.....	31
	Múzeumban egy köldökszínór
	31
	Amíg nem lomtár
	31
ANGYAL-CSEKE CSABA: Közelben a távol.....	32
	Nyikorog a prés.....
	32
	Felszín alatt
	33
	Álomséta
	33
VERMES NIKOLETT: Oldalpár.....	34
	Jobb lator.....
	34
	Arról, amiről tényleg nem szól a fáma.....
	35
	Valamikor februárban - azt hiszem, a tél utolsó napján
	35
	綠茶
	36
SZENTIRMAI MÁRIA: Egy kirándulás emlékére	37
	Utazó
	37
	Minden találkozás egy regény lehetne
	38

DANKÓ TÍMEA:	Fehérvérű.....	39
	Met	39
	Common blue	40
KUSTOS JÚLIA:	naponta tanulunk bele	41
	Az oroszlánszáj szerelmes verse	42
	Gyűjtogatás	43
	Váltóház	43
KOVÁCS DONÁT:	Helyzetjelentés	44
	Fogyatkozom.....	44
	A megjegyzések... ..	45
LAUER GÁBOR:	októberi nap.....	46
	miko	46
	átüt	47
	dobbant.....	47

•

MŰHELY-ROVAT

NÁDASDY ÁDÁM:	Másokból épülök.....	48
---------------	----------------------	----

•

CZILCZER OLGA:	Mesefa.....	49
	A lék	50
	Két mutató.....	50
	Történet folytatása.....	50
JÁNOKI-KIS VIKTÓRIA:	Hetvenszer négy méter.....	52
JANÁKY MARIANNA:	Isten nem ver (tragiszatíra-pantomim)	56
VASS NORBERT:	Gyergyádesz Tódor, a zaj meg a malomkerekek.....	59
CSUDAY CSABA:	Holt kertem társasága.....	61

•

NEICHL NÓRA:	Nem egy lányregény (Babarczy Eszter: A mérgezett nő)	63
KOVÁCS KRISZTINA:	Közeledés a városhoz (Fekete Vince: Vargaváros)	66
TERNOVÁ CZ DÁNIEL:	A valóság kényszerzubbonyában (Schein Gábor: Megleszünk itt).....	69
PAPP MÁTÉ:	Tanulmányozandó poklok (Sári László: Dilettánsok történelme. Honnan ered Nyugat és Kelet elhibázott viszonya?)	71

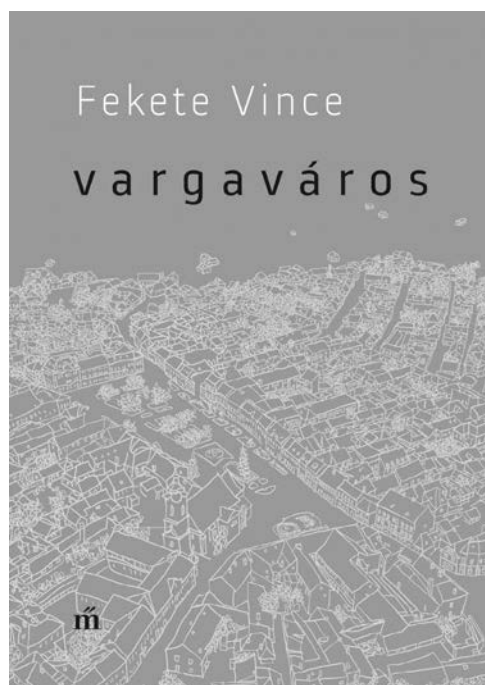
Közeledés a városhoz

(Fekete Vince: Vargaváros)

Kovács Krisztina

(1976, Békéscsaba):
kritikus, irodalom-
történész. A Szegedi
Tudományegyetem
magyar-történelem-
régészet szakán végzett.
Szegeden él, a Magyar
Irodalmi Tanszék munka-
társa. Kutatási területe:
a *Nyugat* prózája,
térpoétikai szempontok
a klasszikus irodalmi
modernségben.

Fekete Vince *Vargaváros* című kötete korábbi, témához szorosan kapcsolódó vállalkozásaihoz hasonlóan lassú, komótos megérkezés a megírandó szülőföldhöz. Melhardt Gergő tanulmány értékű kritikája¹ szépen át is tekinti azt az ívet, ami a 2014-es *Udvartér* tárcakötettől a 2015-ös *Vak visszhang* gyűjteményes verseskötet utolsó ciklusán át a *Szárnyvonal* (2018) verseiig húzódik. A *Vargaváros* azonban nem csak a hosszú előtanulmányok, a „szorgalmas felkészülés” és a „hosszú alapozás” miatt kiemelt pontja a szerzői oeuvre-nek. Ha Fekete Vince költészetéről beszélünk, tanulságos persze a magyarországi befogadás felől is olvasni azt. A kortárs erdélyi magyar irodalom középnemzedékének egyik legfontosabb költője, az Előretolt Helyőrség aranykorának egykori illusztris képviselője negyedik kötetét jelenteti meg hazai kiadónál. Hogy ezek közül az egyébként is szorosan összetartozó *Szárnyvonal* és a *Vargaváros* éppen a Magvetőnél látott napvilágot, beszédes gesztus lehet egy újabb olvasóközönségnek, egyben előre jelzi az alkotó magyarországi befogadástörténetének, kánonban elfoglalt helyének változásait is. Bár úgy lenne, hogy a kortárs magyar lírát olvasók tábora számára valóban mérhető rácsodálkozást eredményezhetne ez a kiadvány. A mai magyar líra legnagyobbjai közül Borbély Szilárd, Takács Zsuzsa, Gergely Ágnes életműve sem közbeszéd tárgya. Fekete Vince hozzájuk hasonlóan a magyar nyelvű, ha tetszik, magyarországi jelenkori költészet első vonalába tartozik, és ez a tény sincs különösebben túlbeszélve.

A *Vargaváros* Kézdivásárhely verseibe vagy inkább verses elbeszélésbe szedett rajza. Ha a kötet borítóján szereplő várostérkép töredék-

ben marad is, ezzel jelezve a pontos megírás lehetetlenségét, a töredékesség nem csak a szeretett hely versebe foglalásának lehetősége miatt izgalmas gesztus. A *Vargaváros* versei, bármennyire ciklikusnak gondolják el és nagyvonalúan kezelik is az időt, a hely lírába öntése során erősen építenek a fragmentáltság hagyományára. Hogy mindez produktív feszültséget teremt a jól átgondolt szerkezettel, nem meglepő: Fekete Vince kötetének mindig is a megkomponáltság adott felismerhető jelleget. Az 1.4, 2.3, 3.2, 4.1 címekkel ellátott fejezetbeosztáson morfondírozva a tér-idő kontinuum magába záródását érzékelhetjük. Nem párhuzam nélküli ez a megoldás, a közelmúltból Németh Zoltán *Kunstkamera* című kötete (ahogy más versgyűjteményei is) használta hasonló módon a számokat. Némethnél az „élő múzeum” kiállítási tárgyaként elgondolt versek címei nyilvánvalóan a múzeumi tárolók számait imitálták. A *Nincstelenek* című Borbély-regényben annyira hangsúlyos prímsszámok pedig, ahogy arra a recepció is többször rámutatott,² az önmagunkba záródás reménytelenségét kifejezni hivatott eszközök voltak.

Fekete Vince matematikai műveletei az imaginárius Kézdivásárhely körbetapogatását kifejezni hivatott jelzések, de nem csak az ehhez hasonló apró gesztusok miatt mondható el, hogy leginkább strukturált, legerősebb kötetet tartja kezében az olvasó. E líra értékelői sokszor elmondták már, hogy a transzilvánizmus közhelyeket is jócskán puffogató képviselői ingoványos terepre vitték az erdélyi magyar lírát. Ezen a képlékeny felszínen haladva talál mindig szilárd talajt Fekete Vince életműve. Az ironia minden retorikai formáját felsorakoztató szikár hangon megszólalva sikerült a hiteles és őszinte elbeszélésmód megteremtése, a pátosz nélküli „szerelmes földrajz” térképlapjainak megrajzolása. A kötet a város tereihez minden direkt és üres frázisokból álló eszközt félretéve hajol közel úgy, hogy közben mégiscsak a jól ismert alapról indul: a „boldog békeidők”, a Monarchia felől kezdi el a város történetének elmondását. Eközben az a bizonyos, Mészöly Miklós által sokat emlegetett közép-európai „közérzet” is plasztikusan teremődik újra, mutatja meg nemcsak azt, hogy kik vagyunk, hanem főleg azt, hogy miért.

A kötet verseit a forma iránti tisztelet jellemzi, ehhez hozzá kell tenni, hogy szerzőjük nagyon magabiztosan is mozog a formákban, jól ismeri a verstani variációkban rejlő lehetőségeket. A *Vargaváros* jórészt átgondolt prózaversek, nagy erudícióval létrehozott hosszú versek gyűjteménye, olyan szövegek, amelyek a szöveg- és mondathatárokkal is rendkívül nagyvonalúan bánnak. Az így létrejövő állandó pulzálásban valóban felmerül a lehetőség, hogy regényként olvasódjon mindaz, ami előtünk áll. Ahogy folytatódik, csak még nagyobb kimunkáltsággal és főleg ambícióval mindaz, amit a *Vak visszhang Vargaváros*-ciklusa, köztük például a *Szülőhely kartotékai* című vers lajstro-

1 MELHARDT Gergő 2020. Nem nő árvalányhaj. In: *Prae.hu*, <https://www.prae.hu/article/11421-nem-no-arvalanyhaj/> (a letöltés ideje: 2020. 05.12.)

2 Lásd VISY Beatrix alapos kritikáját: VISY Beatrix 2014. Prímsszámok könyve: BORBÉLY Szilárd. *Nincstelenek. Már elment a Mesijás?* In: *Holmi*, 1., 109–113.

mozott. A táj felmérése olyan ironikusan utasítja el a – Melhardt kritikájában is szemrevételezett, sokra ott sem értékelt – „árvalányhajas”, cukormázás Erdély-képet, hogy ha mindez, az elmélyült kigondoltság, a formai magabiztosság nem is jellemezné Fekete Vince költészetét, emiatt akkor is megérné szót ejteni róla. Annak fényében mindenképpen, hogy Fekete a ma már egészen más konnotációkat keltő Előretolt Helyőrség egykori aranycsapatának tagja, ám minden politikai vagy világnézeti ízléstől, harctól elemelkedve is úgy tűnik, e körhöz szorosabban vagy lazábban kapcsolódó figurák közül a többség a formai magabiztosság, az imponáló retorikai és verstani képzettség ellenére sem képes most jelentős irodalmat létrehozni. Így Fekete Vince megbízható lírikusi teljesítménye mindenképpen életben tartja a transzközép generáció jelenbeli állapota(i) miatt részben megkarcolt egykori kultuszt.

A mottók, ajánlások, intertextusok, amelyek Fekete Vince lírájában mindig is nagy hangsúlyal bírtak, ez esetben a locusok körülsétálása és a kulturális közeg iránti hűség bizonyítékaiként szervesülnek. E gesztusok révén nemcsak az erdélyi, hanem a magyar irodalom egészére is rálátunk, miközben nem akarom túlhangsúlyozni az ajánlások, idézetek, hommage-ok teoretikus jelentőségét, túlmagyarázni azok l'art pour l'art jellegét. Az első egység *Vargaváros. Századelő* című verse a *Montázs* alcímmel jelölve és Földi Istvánnak ajánlva mégis a vázolt módszer esszenciája. A monarchikus város képeinek egymásra montírozása lesz az az eljárás, amit az egész kötet követ majd, így, imponáló enumerációként is olvashatjuk az első ciklus fontos darabját. Földi íróként, a város helytörténetészeként, a ma már kuriózusnak számító építészeti megoldásai, az udvarterek kutatójaként³ a részben elsüllyedt, de valójában ma is a városlakókkal élő világ feltárójaként idéződik meg. A vers felütésében a monarchikus panoptikumból előseregülő figurák gyönyörű seregszemléjét láthatjuk: „És most itt állnak otthontalanul, becsapottan, / kifosztva és megalázva a hajdani hősök valami / vad összevisszaságban, a hajlani homályban / derengő kapuk előtt...” (14.). A nosztalgikus hangulatok minden sallang nélkül rajzolják körbe az otthon fabuláit, az *Álmos* úrben például így: „mélyéről a hangok, kalapos, fess nagyságák és pomádés / urak érkeznek fiákereken, kifutófiúk téblábolnak az ajtó / előtt, libériás inasok nézelődnek jobbra-balra, kezüket” (19.).

Fekete Vince líráját általában jellemzi a formában gondolkodás, a most megjelent kötet e tekintetben is az eddigi életmű leggondosabb darabja. A *Panorámaablak* nyitott szögletes zárójelei valóban, az alcímben ígértnek (*K...lexikon*) megfelelően szócikket imitálnak. Eközben a vers számozott mondatai egy élet sorseseiményeit tárgykatalógusának lajstromozásával tárják elő. A „csujjogató” transzilvánizmussal szembeni ironiának is számtalan eredeti példája akad. Az egyik legszórakoztatóbb kis remek a *Miért is nem kell nekünk az ipari alpinista?* című szabadvers: „Nincs szükségünk nekünk a / multilevél kozmetikumjaira, a szekondhend holmijaira, / sem a lelkisegély-szolgálatokra.” (29.) A *Prospektus* fogyasztói kultúrának fityiszt mutató sorai (a szépség ingyenes kezelési módja / a hajat fényessé a bőrt simává varázsolja” [32.]), a *Néptanács* múltidézésével („be teccettünk

ülni a bodegába, / és ott egész estig teccettünk inni, és csúnya dolgokat / teccettünk kiabálni, meg irredenta nótákat teccettünk.” [41.]) kerül egy ciklusba. Az *Édes Erdély A, B, C* a kötet egyik fénypontja, egy hétköznapi és megszokott élethelyzet, a számlát sokalló bunkó magyarországi turisták cinikus és szenvtelen, indulatmentesen felskiccelt rajza: „Csak nem fizetünk / többet, / mint amennyit megittunk, mondja egy bariton; mások” (44.).

A második ciklus némiképp elszakadva ettől a magabiztosan belakott univerzumtól, hétköznapi élethelyzetekkel, apró villanásokkal dolgozik, köztük a párkapcsolati problémákat, a szerelem kifáradását is tematizálja. Nem a témaválasztás, hanem a kidolgozás eredménye, hogy ezek a magánéleti „szöszmötöléseket” fókuszba állító versek a kevésbé sikerültek között vannak. Bár köztük is akad kiváló: az „*Egy nap élet*” a nyugdíjas szemlélődés, az apró, látszólag súlytalan tevékenységekben kimerülő élet, a csendes hétköznapiság, a dolgok apatikus elengedésének poétikus rajza.

A közelmúlt és a jelen élethelyzetei ebben az egységben is folyamatosan pulzálnak, váltakoznak a múlt képeivel, tovább erősítve az érzést, hogy a kötet e monarchikus panoptikum atmoszférájának megrajzolásában teljesít legjobban. „A költségtől vissza nem riadó Révai Miksa mozi / tulajdonosnak az érdeme, hogy e világhírű / találmánynak itt, a Székelyföld félreeső zugában / szem- és fültanúja lehettünk!” (74.) (*Kinetofon*) A *Kék nyíl* térséget bejáró vonata az egész közép-európaiság alapmetaforája. A közeli vagy távoli párhuzamok hosszan citálhatók, akár Tolnai Ottó (*Puskin expressz*) költészete is eszünkbe juthatna, ám ennél fontosabb, hogy a tér-idő kontinuum tágasságát megbízhatóan kezelő versről van szó: „Transilvania, Ilva Mică, Rodna Veche, 21 kilométer, 21. század” (77.) A *Világítban* az első szexuális tapasztalat, egy fiú beavatása, a testről szóló diskurzus elhallgatásaiban is szókimondó elliptikus megoldásai válnak izgalmassá. A *Házasságterápia* a kapcsolat felbomlásának jeleit lajstromozza. Az *Amerika* a kivándorlástörténetek klasszikus magyar irodalmi modernségben is meglévő, de szintén nem agyonbeszélt (Csáth Géza, Hunyady Sándor rövidprózáira, néhány Ady-novellára vagy a József Attila-líra ismert darabjaira érdemes itt gondolni) kivándorlás-mítoszok miatt izgalmas lehetősége a századeleji atmoszféra újratereztetésének.

A könyv második egységében (a harmadik és a negyedik ciklusban) szaporodnak az addig is fontos ajánlások, travesztiák, hommage-ok. A *Hőkamera* Nagy László *Mennyegző*, a *Bronzvadász* Juhász Ferenc *József Attila sírja* című verséből „rabol” mondatokat. A *kőműves fia* a *Balázsolás* megrendítően erős átírata: „*Segíts! Te már mindent tudsz, azt is tudod tán, / hogy biztos segítesz-e*” (124.) A századfordulós nosztalgia, amely a *Vargaváros* első részében olyan markánsan fogalmazódott meg, újra felerősödik. A *Gyógykeserű* című vers, amelynek ajánlása Voloncs Attilának szól, az elsüllyedő „boldog békeidőkbe” kapaszkodik. Voloncs, a *Virágok esztendeje* című, a Magyar Írószövetség Debüt-díjával kitüntetett regény saját prózavilágát a tūpontos környezetrajzzal, aprólékos kultúrtörténeti bűvárlásokkal hitelessé tevő fiatal szerzőként inspirálja a várostörténetbe belevessző lírai ént. A *Ganz*, amely folytatja a *Gyógykeserű*

elgondolásait, a háború első évét, egy életforma elsüllyedésének ikonikus pillanatát megfakult fénykép által rögzített pillanatként merevíti ki: „Egy rövid pillantást vetve az elmúlt esztendő / szomorú eseményeire, a jobb jövő / reményében üdvözölte / az új évet, áldást, békeességet kérve / a jelenlevőkre” (138.) Egészen biztos, hogy Fekete Vince új kötete nem egyszeri elolvasást igénylő darab. A nagyon sokszori belemerülés nem is igazán a megértéshez, hanem e kaleidoszkóp minden apró fragmentumának észleléséhez szükséges. Ehhez érdemes hozzátenni, hogy Kézdivásárhely locusaiban, a város elmúlt bő száz évének történeteiben, ahogy a formákban és a képekben is egyszerűen jó elveszni.

Az intertextusok közül a legfontosabb és e lírában otthonosan mozgókat számára leginkább ismerős szövegdarabként Dsida Jenő sorai szervesülnek. Fekete Vince második lírakötete, az 1996-ös *Ütköző* Dsida egész költészetét, köztük elsősorban az ikonikus, *Nagycsütörtök* című verset írta tovább. Az *Ütköző* versei ciklusként a *Vak visszhang* című 2015-ös válogatásba is bekerültek. A *Vargavárosban* az *Iszap* című költemény indít Dsida-sorokkal. A *sötétség* verséből származó idézet mellett lábjegyzetként a Térey János halálának dátumát rögzítő megjegyzés teszi hangsúlyossá a pincéből kipumpált iszapról szóló vers történetét. A mozgásra, a cselekvésre, a tevékenységre figyelő szem végül a pince, „poklából” a nappali fénybe, a világosságba emelkedő, „megváltástörténetet” imitál, utolsó soraiiban pedig az *Iszap* valóban gyászverssé válik: „És menni csak előre csendben menni csak lengedezni / Lebegni lengni lenni a fényben s aztán – alámerülni...” (202.)

A könyv utolsó egysége ismét teret ad a nyelvi és képi ironiának. A *Hazánk legszeretettebb fia* a mindenkor diktatúrák folytonosságait írja körül: „Helikopterrel érkezett az elvtárs / a városi stadionba fogadás / katonai tiszteletadás” (176.) Az *Utazó tanító* az erdélyi író szerepén élcelődik szellemesen, ám rendkívül mértéktartóan: „és máris kiválasztottnak képzeled magad, / akinek az a hivatása, küldetése, hogy meggyökereztesse / ezen a kietlen, szilvapálinkás, magányos fenyős és ujjnyi / vastag disznószalonnás vidéken az igazit” (210.)

A *hammerwurthi templom*, amelle, hogy Székely János *A nyugati hadtest* című regényét gondolja újra, az egész kötetet összerántva a közösségben létezés, az elvegyülés és/vagy az önálló akarat kérdéseit problematizálja. A záróversben a szigetre épülő templom is mikrovilág, amelyben az egymást követő nemzedékek ráépítései, rétegei valójában a város egymást követő történeteinek kicsinyítő tükröi: „s a lassacsán épülő templomot mindegyik a maga ízlése szerint/építette tovább. Mindegyik hozzáadott valamit, mindegyik betoldotta/a maga életérzését, szemléletét (a maga világát)” (257.) Igaza van a szerzőnek, amikor a vele készült interjúban a „könyvet elejétől a végéig” való olvasásra ajánlja,⁴ kétségtelenül regényként és valóban „közös európai történetként” működik elsősorban a *Vargaváros*.

A *Vak visszhangról* szóló ismertetőmben nemrég azt írtam, az a kötet a korábbi lírai gyűjtemények kronológiáját követve mértéktartóan és higgadtan gondolja újra a saját életmű produktumait. „Tesi ezt úgy, hogy a szerző szépírói tevékenységének önálló kötetek jórészt az ismert és kultikus partiumi és erdélyi kiadóknál jelentek meg, és bár alkotójuk jelenléte a magyarországi magyar folyóiratokban is folyamatos, reprezentatív volt, tudjuk, a széles közönséghez eljutás nehézségeivel a 21. századi »dalnoknak« számot kell vetnie. Különösen akkor, ha ráadásul a földrajzi, a nyelvi és a kulturális köztesség poézist ugyan inspiráló, az egzisztenciális és a személyes biztonságot, kényelmet viszont nem garantáló helyzetében kell poétának lennie.”⁵ Mindez mára egészen biztosan megváltozott. Fekete Vince utolsó négy kötete magyarországi kiadóknál jelent meg, ehhez persze a szorosabb kulturális beágyazottság (MMA-tagság) is hozzájárul. Ha más eredménye nem is lesz mindennek, annyi biztosan, hogy a transzközép irodalom egyik legtehetségesebb, mindemellett legkövetkezetesebb lírai programot elgondoló figurájának költészete válik ismertebbé a kortárs magyar verset fogyasztó szűk olvasóközönségnek.

(Magvető Kiadó, 2019)
Kovács Krisztina

- 4 PAPP Attila Zsolt és SZÁNTAI János 2020. FEKETE Vince: „Vissza a forrásokhoz – de árvalányhajás népiesség nélkül” (interjú). In: *Főtér*, [https://foter.ro/cikk/fekete-vince-vissza-a-forrasokhoz-de-arvalanyhajás-nepiesség-nelkul-interju/](https://foter.ro/cikk/fekete-vince-vissza-a-forrasokhoz-de-arvalanyhajas-nepiesség-nelkul-interju/) (a letöltés ideje: 2020. 05. 12.).
- 5 KOVÁCS Krisztina 2017. Túl a transzközépen. In: *Tiszatáj*, 5., 98–103. http://tiszataj.bibl.u-szeged.hu/24238/1/tiszataj_2017_005_098-103.pdf (a letöltés ideje: 2020. 05. 12.)